

DIRECTOR
Dr. AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unitatea

REDACTOR
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

† Iacob Popa

1872—1937

(șp). Cel din urmă ucenic al marelui Mitropolit
Ț. Mihályi a plecat la celea veșnice din Blajul
atât de mult iubit de El. Părintele Iacob Popa,
prepozitul capitular, distins cu atâtea și atâtea
decorațiuni etc. etc., adânc devotatul Preot, marele
Român și intransigentul Slujbaș în Bine și Dreptate,
— și-a plătit tributul acestei vieți, în Clinica
din Cluj, în vârstă relativ destul de tânără.

Blajul, și mai ales Biserica noastră Unită,
a rămas văduvită de una din cele mai expresive
și mai venerabile personalități ale sale din zilele
noastre.

Pentru că să se știe: Păr. Iacob Popa cel
conturat dela fire cu o înțelegere elegantă, aristocratică
și foarte distinsă, a fost înainte de toate Preotul
într-adevăr după Sf. Inimă a lui Isus, al Bisericii
Sale, și Românul dintr-o bucată, care nu
vrea să știe de nici un fel de târguială, când e
vorba de Romanitate și nația sa.

Așa că în conture libere de pură perspectivă,
Părintele Iacob Popa se încadrează de-a dreptul, prin
înșasi ființa sa, în galeria oamenilor aleși ai Blajului;
om de aleasă factură, de harnică și neastâmpărată
sârguință în împlinirea datorințelor.

Va fi datoria istoriei noastre bisericești să-l
fixeze definitiv pe Păr. Iacob în șirul ales al Blajenilor
cari au muncit, mult, fără șgomot, pentru
Dumnezeu și Țară.

Datoria noastră a tuturor, celor cari îl știm
și l-am cunoscut, este să fixăm fără șovăire ade-
vărul că Păr. Iacob Popa, prin înșasi viața sa
de muncă, devotată cauzei obștești, religioase și
naționale, a indicat nesdruncinat calea de urmat
și acționat, mai ales acelora cari se îmbată de
toate sporovăile ușoare, politice și religioase cu-
rente, foarte moderne și exagerate.

Era un om cumpănit și măsurat în mani-
festările sale. Judecata lui, în orice domeniu al
vieții publice, era severă. Pentru că așa trebuie să
fie într-o epocă de lăbărțism curent.

Corectitudinea întrupată, caracter hotărât,
voiașă nesdruncinată și afecțiunea discretă sunt
notele sufletești ale lui Iacob Popa.

Iar normele ce se pot desprinde din viața lui:
sunt normele veșnice ale împlinirii datoriei.

Să fii sever cu tine însuși, să-ți faci datoria
unde ești rânduit, să ajuți pe cei amărâți... să
nu-ți scoți la meșat conștiința nici odată, pentru
nimic în lume.

Linia de conduită și acțiune a Părintelui
Iacob se integrează definitiv în Programul aspru
al Sufletului: Munca și Omenia.

Păr. Iacob Popa a fost omul deplin al conștiinței
și al datoriei împlinite.

Dumnezeu să-l odihnească.

Episcopia dihoniei

Cenzura în ajutorul unei vlădiciei ortodoxe pe care guvernul liberal
a făcut-o pentru uniții din Maramureș

(*) Presa ortodoxă este cătrănită foc. Nu-l
place cum scriem despre noua vlădicie orto-
doxă a Maramureșului. Ar fi mult mai veselă
dacă ne-ar ști reduși la tăcere. Sibiuul a și
făcut un apel disperat, în acest scop, la ser-
viciile cenzurii.

La prima privire lucrul pare uluitor. Cum
adeca: asta să fie rostul stărilor excepționale?
Cenzura n'are altă treabă decât să asigure
digestia netulburată a preacuvioșilor și să a-
copere în tăcere forțată loviturile pe care le
pun la cale zlua, în amlaza mare? — În fond
însă, jalnica lor strigare de ajutor este ex-
plicabilă. Firească chiar. Au făcut o ispravă
pe care nu o pot justifica. Se sbat ei, bleși,
cât pot. Ridică din morminte pe vovezoi le-
gendari. Protecțază pe retina sensibilă a
vremii noastre pădurea de pericuni care îm-
pânzește Maramureșul. Dar cine ne-ar putea
spune, că astea-s argumente serioase? O epi-
scople creștină nu se face nici pentru morți,
nici pentru evrei. Asta e clar. Atunci pentru
cine? Pentru creștinii cari sunt acolo. Și cari
sunt 95% uniți. S'a făcut deci o vlădicie or-
todoxă pentru uniții din Maramureș. Asta-l un
fapt. Paradoxal dacă vreți, dar perfect ade-
vărat. Greu de ascuns și greu de explicat. —
De aceea contrații s'au văzut nevoiți să re-
clame serviciile cenzurii. Ea poate face ce vrea.
Este și o înrudire profundă între cenzură și
între noua episcopie. Amândouă există împo-
triva constituției și a legilor organice de or-
ganizare. Și de altfel: noua vlădicie este opera
guvernului. Cine, deci, să-l ia apărarea dacă
nu On. guvernul? — Totul este, deci, cât se
poate de logic și firesc.

Socoteala este totuși greșită. Apelul la
cenzură este inoperant. Până aici nu s'ajunge
nici foarfeca ministerului de interne. Factum
infectum reddere nec dli valent, ziceau bă-
trânii. Iar noi nu facem alta decât a pune în
lumină fapta, simplă și urită, așa cum e. Nu
noi suntem de vină pentru slăbzenia ei.

Ce-am spus și ce spunem noi? Că s'a
înflințat o episcopie pe ascuns, prin decret,
cu toate că legile fundamentale spun că o vlă-
dicie se face prin o lege votată de Parlament.
S'a făcut deci vlădicia pe furiș, ocolindu-se
discuția publică în parlament. De ce? Dacă-l
lucru bun și faptă românească laudabilă, de ce
atâta exagerată... modestie din partea au-
torilor?

Noua episcopie are 27.000 credincioși or-
todocși. Cât un protopopiat mic. Și aceștia
sunt cei mai mulți pe la Baia Mare și Satu
Mare. Mai ușor de administrat dela Oradea și
Cluj decât dela Sighet. — Totuși sediul epi-
scopiei a fost implantat în inima Maramure-

șului care, de veacuri, este compact unit. Cele
câteva crengi rupte din copac de către
ortodocși nu l-au putut lua nimic din
această înfățișare de unitate confesională. De
ce dar s'a fixat tocmai aici, în mijlocul acestor
masse de uniți, o vlădicie ortodoxă? Când ea
ar fi fost necesară și era reclamată în alte
părți! — Este clar că ea s'a făcut pentru uniții
noștri. Pentru a-i rupe de biserică lor. Lucru
pe care îl și mărturisesc pe față, cu toată
cândoarea, cei câțiva intelectuali din Mara-
mureș, în scrisoarea de mulțumită trimisă mi-
tropolitului Bucovinei.

Ar urma de aici, că teza trebuie inversată.
E vorba de o vlădicie făcută pentru uniți.
Deci noi și numai noi avem dreptul să dis-
cutăm. Dacă e să între în horă și cenzura
ea va trebui să astupe gura celor ce chine pe
de lături de horă, a contrațiilor dela Sibiu și
de alturea. Cam așa ar fi logic!

Dar din capul locului, contrații preacur-
cernici se agită de geaba. Nimeni nu discută
cu ei. Nimeni nu-i face pe ei răspunzători. Re-
petăm și astăzi, că biserică ortodoxă este li-
beră să se organizeze cum vrea. Să-și facă
episcopii câte vrea. — Nu-l mai cerem nici să
țină seamă de interesele păcii și ale buneii
înțelegerii confesionale. De sigur, binele nea-
mului așa ar pretinde. Dar ei sunt, de câțiva
vreme, dincolo de astfel de hotare. Le cântă
în cap, ca un greer obstinat, un ideal de
sectarism fanatic și asta îl scoate din orice
discuție. Câtă vreme urmăresc, cu fixitate de
halucinași, acest vis, ei sunt „jenseits von Gut
und Böse“. Se vor trezi ei, când vremea va sosi
și Dumnezeu se va milostivi.

Răspunderea întreagă o are guvernul. El
este chemat să păzească legile țării și să
poarte grijă de interesele mari ale neamului.
— Iar guvernul s'a abătut din linia datorțiilor
sale esențiale. A înflințat o episcopie printr'un
simplu decret, în disprețul legilor care prevăd
expres și categoric alte norme și alte forme.
Guvernul, prin urmare, este stricător al legilor.
— Apoi: interesele neamului pretind pacea
confesională. Noua vlădicie ortodoxă a Mara-
mureșului are caracter de vădit.
În acest scop s'a înflințat. Ea vrea să sfășie
omogenitatea de credință a Maramureșului
unit. Guvernul, prin urmare, care este al țării
întregi și nu a unei confesiuni, se face unealta
unei împotriva celeilalte. Asupra lui cade deci
vina războiului confesional pe care el îl pro-
voacă, direct și pe față.

Să ne slăbească deci cucernicii contrații.
Nu cu ei discutăm. Ci cu guvernul țării. A-
cesta a făcut un act de dușmănie față de bi-
serica noastră. Un act de provocare. El por-

nește războiul împotriva noastră. Noi n'avem ce face: trebuie să ne apărăm. E sigur că vom birui. Am trecut noi prin furtuni mai mari decât aceasta. Dar lupta fratricidă ce se pornește oficial prin înființarea noii vlădicii a dihoniei nu va fi spre folosul neamului și al țării. Guvernul o are pe suflet. Noi n'avem nici o răspundere. Lupta ne-a fost impusă și suntem nevoiți s'o primim. Riscurile nu sunt pe partea noastră.

Și dacă mai avem cu cineva vre-o discuție, apoi avem una în familie. Noi între noi. — În guvernul care se ridică împotriva noastră sunt și fiii de ai bisericii noastre. Guvernul însuși este emanația unui partid politic în rândurile cărui activează mulți, foarte mulți credincioși devotați ai Slonului nostru. Întrebarea este: ce zic și ce fac aceștia? Pentru ei a sosit ceasul unor hotărâri mari. Nu ne îndoiim că le vor ști urma. — Dar asta iarăși nu-i privește pe confrății dela Sibiu. Nici cenzura a cărei ocrotire au cerut-o. E vorba de noi și de noua episcopie care pentru noi s'a făcut, în Maramureș, printr'un simplu decret, de către guvernul liberal care, prin aceasta, a pornit la luptă pe față împotriva noastră!

Serbările comemorative dela Pânade. Implinindu-se o jumătate de veac dela trecerea la cele veșnice a nemuritorului *Timoteu Cipariu*, gloria bisericii române unite și a științei românești, cercul cultural „Astra” *Pânade*, de sub conducerea pâr. *Ionță Brad* a aranjat Dumineca trecută o ploasă serbare de comemorare a ilustrului fiu al Pânadei, care a fost T. Cipariu.

Oaspeți mulți și din multe părți: dela Blaj, Sibiu, Dumbrăveni, Aghireșu, Cluj și din alte părți. Sf. liturghie a fost slujită în sobor de șase preoți, cu octogenarul pâr. Alimpie Costea din Spini în frunte, clericul din loc: S. Orlan și I. Cipariu făcând pe diaconii. În cadrele liturghiei a rostit o cuvântare bisericască ocazională pâr. *Dumitru Neda*, redactorul nostru. La sfârșitul s. liturghiei s'a slujit un *parastas* pentru sufletul răposatului comemorat, după care s'a *desvelit placa comemorativă*, ur-

mând apoi cuvântul de deschidere al pâr. *Ionță Brad*; conferința d. prof. *Virgil Stoica* (în numele desp. *Blaj* al „Astei”) și vorbirile dd. *Dr. Preda*, vicepreșed. centralei „Astra” dela Sibiu; *II. Sa Dr. Victor Macaveiu* (în numele *I. P. S. Mitropolit* și a *Capitlului*, din care și *Cipariu* făcuse parte); *Dr. Traian Migia*, subprefect județean, (în numele județului), pâr. *Eugen Bucur*, prof. *Blaj* (în numele Liceului de băieți, care-l avusese 21 ani pe T. Cipariu de director); d. prof. *I. Domnariu* dela *Dumbrăveni* (în numele Liceului „*Timoteu Cipariu*”) și dna *Emilia Hopârteanu*, profesoară în *Blaj*, prezidenta Reuniunii Femeilor Române Unite din *Blaj*, în numele acestei Reuniuni, care îl numără pe *Cipariu* printre înființatorii săi.

Cățiva oaspeți, înafară de cei pomeniți deja: pâr. *Ștefan Pop*, prof. *Blaj*; *Dr. Cor. Suci*, dir. Școlii Normale de băieți; *Dr. Aug. Popa*, directorul nostru; *Dr. Sept. Todoran*, prof. la *Academia Teologică*; *Virgil Stanciu*, *N. Cristian*, dș. *Eugenia Todica* și *M. Sabău*, profesori și profesoare la *Blaj*; *Dr. Șimon*, șef de serviciu, *Blaj*; *Dr. Cupcea* și *Dr. Stoenescu*, medici *Sibiu*; *Dr. Ilarie Holom*, avocat, fost prefect, *Dumbrăveni*; *Nicolae Negruțiu*, dir. lic. *Dumbrăveni*; *Dr. Traian Denghel*, primpretor *Aghireșu*; inv. penz. *Pânăzan* din *Sâncel*; frații în *Domnul*: *I. Mărginean-Bila*; *H. Grama-Iclod*; *V. Szmigeiski-Sâncel*; *N. Cipariu*, căpitan; strănepot al celui comemorat.

După *banchetul* ce a avut loc la casa parohială, tineretul local a aranjat și un frumos *festival artistic*, cu 2 piese teatrale și mai multe puncte de cor.

Congrese agriste

În acelaș timp — în 4 și 5 Sept. c. — au avut loc două congrese agriste eparhiale: la *Năsăud*, al eparhiei *Cluj* și la *Cugir* al eparhiei *Lugoj*, amândouă având în fruntea lor episcopii eparhioși.

1. Intrat pe pământ grăniceresc, Preaf. *Iuliu*, întovărășit de pâr. canonic *Dr. Vidican*, e întâmpinat sărbătorește, la *Mocod*, de d. *Ion*

Partene, pref. județean; pâr. *Ștefan Bazila*, vicar și mulțime de popor. Tot așa la *Mittelu* și la *Salva*, ca să ajungă apoi la *Năsăud*-ul spre care se îndrepta cu sulta. Pe drum presărat cu flori, după ce primește și răspunde la salutul tuturor autorităților locale, înaltul ierarh sosește la biserica parohială a pâr. *I. Bichigeanu*, unde-l așteptau 35 preoți în odăjdiile de slujbă sfântă. Vecernia a oficiat-o Preaf. *Iuliu* în sobor de preoți. A cuvântat cu acest prilej pâr. *Iuliu Pop* din *Maleru*. Răspunsurile corale le-a dat corul teologilor clujeni de sub conducerea pâr. *Silvia Popa*.

A doua zi, *Duminecă*, serbările s'au început cu *liturghia arhierască*, la care a predicit ierarhul și s'au împărțit sute de credincioși. Răspunsurile corale le-a dat corul intelectualilor din loc, conduși de d. prof. *E. Ștefănuș*. A urmat apoi o splendidă *procesiune euharistică*, cu mii și mii de participanți săteni și intelectuali, din localitate și din împrejurimi. Începutul *ședinței festive* s'a făcut abia la ora 14. Președea d. *Iuliu Moisil*, cuvântul de deschidere a cărui îl răspunde Preaf. *Iuliu* elogiind apostolatul *Agrului* și a *Reuniunii* *Mariane*. — Alte cuvântări rostesc dd. *Dr. D. Nacu*, primarul *Năsăudului*; d. *V. Bichigeanu*, dir. liceului; pâr. *Dr. Titus Malaiu*, prof. la *Acad. Teol.* din *Cluj*; *Dr. Oanea*, senator și dna *Flora Dr. Joga*. Congresul s'a închis cu o caldă vorbire a ierarhului clujan, după rapoartele detaliate, cetite de d. *Victor Turcu* și dna *Elena Dr. Aciu*.

2. În cadre la fel de sărbătorești s'au desfășurat și lucrările congresului dela *Cugir* al eparhiei *Lugojene*. Din centru a venit aci Preaf. *Ion* cu sulta. Deja la *Șibot* l-a leșit întru întâmpinare d. *Dr. I. Dobocan*, președ. *Agru-lui Cugir* și numeroasă altă lume. La *Cugir* îl aștepta banderiu de călărești, poartă de triumf, mulțime de mii de persoane, cu toate autoritățile în frunte. La biserică arbitreul *Lugojan* a fost dus într'un car cu șase boi, împodobit artistic. Aci a fost primit de pâr. *I. Bejan* cu bine gândite cuvinte de bun venit, după care s'a ținut vecernia și apoi ședința comitetului *Agru-lui*.

Greul serbărilor a fost a doua zi, *Duminecă*

Foița „Unirii”

La 50 ani dela moartea lui T. Cipariu

Cuvânt rostit în numele Lic. român unit de băieți din *Blaj* la *Pânade* în ziua de 5 Sept. 1937

de **Eugen Bucur**
profesor

Când după 50 de ani dela moartea lui *Timoteu Cipariu* ne-am adunat în acest sfânt locaș ca să cinștim memoria „părintelui filologiei române”, între accentele duioase ale cântărilor sfinte, învăluite de mireasma tămăiei ce se înalță ca o rugăciune bineprimită la cer, mintea noastră caută să străbată prin lungul șir de ani până la el, pentruca din negura vremilor trecute să scoatem la iveală icoana lui de dascăl luminat al neamului. Încerc să conturez înaintea ochilor mei sufletuști figura-i scundă, cu corpul-i șubred și să-l ascult giasul ridicat, dar slab, fără rezonanță; mă silesc să-i fac portretul așa cum mi l-au schițat cei cari l-au cunoscut. Și nu pot să mă dumiresc! Așa să fi fost *Cipariu*, acel *Cipariu* pe care-l cunoaștem cu toții din opera ce ne-a lăsat, ca un uriaș al intelectului? Se pare că prevedința a vrut ca și prin acest contrast dintre însușirile trupesti și sufletuști ale lui *Cipariu* să scoată cât mai mult în evidență personalitatea sa excepțională, ori poate a vrut să ne aducă aminte încă odată că afară de acest trup

muritor avem în noi sufletul, acea scântee divină prin care ne ridicăm peste toate fapăturile lui *Dumnezeu*.

Dar îmi întorc privirea dela această figură creată de imaginație, pentru ca să văd portretul real al marelui bărbat, așa cum ni l-au lăsat urmașii. Văd fața lungăreață, uscățivă, cu obrazii căzuți, părul și barba căruntă, o față întru toate potrivită cu statura ce mi-am închipuit. Dar în această față totuși e ceva ce-mi spune că nu am de a face cu un om de rând; fruntea ridicată îmi arată că îndărătul ei sălășluiește o minte stăpânită de gânduri adânci, iar privirea îmi scoate la iveală o voință hotărâtă, o voință dărză, în stare a înlătura orice piedecă ce i-s'ar pune în cale.

Și într'adevăr voința de fier l-a călăuzit pe *Cipariu* în tot cursul activității sale, după cum ne-o dovedește în deajuns mărturia contemporanilor săi, care ne spune că dacă vre-un călător se întâmpla să rătăcească la o oră târzie a nopții prin plașa cufundată în somn adânc a *Blajului*, singur la fereastra lui putea zări o lumină slabă, iar privind în chilie putea să vadă la masă pe învățatul adâncit în studiu, unde adesea în mijlocul cărților rare și a documentelor prețioase îl apucau zorii zilei. E sigur că numai voința sa hotărâtă de a se folosi de talentul dat de *Dumnezeu* a putut să-l împintene la acea muncă încordată de adevărat benedictin, care l-a preocupat în viața lui întreagă.

Această voință a lui *Cipariu* s'a unit apoi cu o inteligență rară, cu o minte scilpitoare. Mulțumită acestuia *Cipariu* a putut să învețe o mulțime de limbi, să-și consacre viața studiilor istorice și filologice, să-și stabilească relații în lumea învățaților din străinătate, să primească vizita celebrului savant german *Mommsen* și să fie ales membru al unei distinse societăți germane orientale. Iar cinețea de care s'a împărțit el de sigur nu este numai a lui, ci a neamului întreg din care face parte.

Numele lui va rămânea însă nepieritor în istoria noastră literară și culturală, fără îndoiială, pe urma faptului că el a pus bazele filologiei române. El a fost cel dintâi care a arătat că limba, ca orice organism viu, trebuie studiată în evoluția ei, nu numai în forma sa actuală. De aceea el atrage atențiunea asupra scrierilor din veacurile trecute, fiind aceasta o mărturie sigură a felului în care se înfățișă limba noastră în acele veacuri și dă îndemnul la studiul acestora. În felul acesta *Cipariu* a meritat într'adevăr să fie numit de posteritate părintele filologiei române.

Ar fi greșit însă să ni-l închipuim trăind numai retras în camera sa, în mijlocul cărților sale. Nu, deoarece *Cipariu* a înțeles să ia parte și la mișcările culturale ale timpului. Îl găsim activând între membrii cari au întemeiat „*Asociațiunea*”, ajungând mai târziu președintele acestei societăți, iar *Academia Română*, pentru meritele sale, l-a ales vicepreședinte al ei.

neacă, liturghie arhierescă pontificată de p. episcop Ioan, în sobor de preoți, cu predică arhierescă și foarte multe cuminectări; procesiune euharistică și ședință festivă, cu cuvântul de deschidere al d. Dr. V. Bârlea. — Alți cuvântători: Episcopul diecezan; parohul ortodox din localitate S. Rusu; subprefectul Dr. Gh. Drăgan; primarul Dr. I. Dobocan; d. Al. Scorțeanu și dnele Migia, Herlea, Scorțescu și Pruschee. După conferința d. Dr. Bârlea și moșneaga cetii de p. Dr. Inilu Rașiu, a urmat banchetul, iar seara corul „Lyra” din Lugoj, sub conducerea p. I. Bacău, a dat un foarte isbutit concert.

În amândouă congresele s'au luat hotăriri însemnate, menite să aducă multe și binecuvântate roade. — Ajute Cel de sus!

N- Drumeșu.

Ceva în legătură cu Timotei Cipariu.

În nr. 16, 442 din 5 Sept. c. al „Adevărul”-ul, au apărut, din p. Barbu Lăzdrăanu, o seamă de judicioase reflecții asupra lui Timotei Cipariu și a operei lui. Reținem celea ce urmează:

„Ce s'ar putea face pentru vasta operă cipariană, care pentru vremile noastre nu există decât din paginile uscat rezumative consacrate încercărilor dintre școlile: etimologistă extremistă, etimologistă moderată și cea academică (amestec de etimologism și fonetism) cu școala fonetică?”

Iată ce. S'ar putea alcătui un foarte interesant *volum de pagini alese*, redactat cu ortografia de acum, a maestrului ortografiei cipariene.

Timotei Cipariu a fost unul din cei mai cu savoare — mai poetici — mântuitori ai prozei științifico-literare, ai prozei didactice, dintre scriitorii Ardealului. Vocabularul — tocmai poporan, pe alocurea dialectal, cu rosturile familiare și nalt-familiale — el știe să-l folosească de minune. Din *Istoria sântă și biblică a Testamentului vechiu și nou pentru începători*, scrisă de canonicul dela Blaj, iată pasajul, doveditoare'n această privință, din capitoul întâmplările lui Iosif:

Condus apoi de principiul exprimat de el însuși prin cuvintele: „Ce va păși o nație întreagă, eu încă sufer bucuros”, Cipariu a intrat și în frământările vieții politice și-l găsim între primii luptători ai anului 1848, iar mai târziu îl vedem intrând ca deputat în dieta Transilvaniei.

Minte luminată și inimă încălzită de fiacără patriotismului, Cipariu a înțeles să se identifice întru toate cu interesele neamului său, iar iubirea de graul strămoșesc par-că n'a ajuns să aibă accente mai puternice în gura nici unui alt orator al nostru. De aceea nu mă trage inima să las neamintite cuvintele de aur rostite de el la inaugurarea Asociațiunii: „Inșă din toate aceste ruine prevedința ne-a conservat încă în aceste dureri cumplite un tesaur neprețuit care nu ni-l-au putut răpi nici sabia învingătorului, nici cruzimea tiranului, ce domina pe corpurile noastre, nici puterea fizică, nici politica infernală, — un tezaur născut cu noi dela țipele mamei noastre, dulce ca sărutările măicuțelor, când ne aplecam la sânul lor, tesaur mai scump decât viața, tesaur, care de l-am fi pierdut, de l-am pierde, de vom suferi vreodată, ca cineva cu puterea, au cu momele să ni-l răpească din mâinile noastre, — atunci mai bine, mai bine să ne înghită pământul de viu, să ne adunăm la părinții noștri cu acea mângâiere că nu am tradat cea mai scumpă creditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai număra fiii lor: limba românească”.

Ci fraților celorlalți, Iosif mai ales nu (li) era plăcut și pentru că era mai amat de cât ei, și iarăși pentru visurile lui (pe) care le spunea tătani-so și lor, și care însemnau că el va să fie om mare, și peste frații săi mai înălțat, de unde frații lui îl numeau: „visătorul”.

Așa visase el odată că Soarele și luna și 12 stele se închinau lui; de altă dată că, fiind în câmp la seceriș, 11 snopi ai fraților lui se pleacă și se închină snopului său ce sta în picioare. Pentru care și Iacob l-a muștrat că ce spune de aceste visuri, văzând bine că numai întârâtă mai mult mânia și ura fraților săi asupra-și, zicând: „Ce doară încă și io și mumă-ta ne vom închina ție?”

Îl vedem pe acel amat căutând să se furișeze printre nostime rostiri și forme populare („tătani-so... io și mumă-ta...”). Într'alt loc el îl va explica în paranteze printr'un „iubit” scris cu buchi cirilice; după cum în Noul Testament, cercând să-l strecoare pe *publican* îl va talmăci prin „vameș”.

Când teoreticianul latinismului scriind pentru popor — pentru poporul care îl e drag — dă puțin uitării teoria, atunci lucrul pe care el vrea să-l desvolte în capitolele „Curățirea limbii necesare” și „Restaurarea celor vechi” pare să se schimbe într'o presimțire a ceea ce Eminescu va numi: „a turna în formă nouă limba veche și n'țeleaptă”.

Grinii chinoviei Montecassino

— Notițele unui trecător —

Sunt acești crini fiii sf. Benedict, a cărui figură de patriarh al monahismului apusean va străbate veacurile ca un luceafăr călăuzitor pentru atâția dintre ceice vor să urmeze calea călugăriei ce duce la fericirea veșnică. În trecut ca și azi. În Apus ca și în Răsărit (Benedictinii au și ramură răsăriteană).

Impărțiți în vre-o 15 Congregații, numără cam 27.000 membri. Asta azi. Iar trecutul e plin de lumină. După statistica învățatului cardinal Capeceletro, benedictinii au dat creștinătății, dela început și până la 1727, nu mai puțin de 82 mil 732 mănăstiri. Din membrii cărora au ocupat scaunul sf. Petru 50 papi; apoi au fost aleși 100 cardinali, 23.000 episcopi și trecuți în rândul sfinților peste 5000. Au îmbrăcat halnă benedictină bărbați și femei, săraci și împărați. Așa și-au închinat viața Dom-

Liceul greco-catolic de băieți din Blaj, în numele cărui am deosebita onoare de a vorbi în acest loc, se poate mândri cu faptul că între foștii săi profesori numără și pe Tim. Cipariu, deoarece el a funcționat la această școală timp de mai multe decenii ca profesor și mai bine de 20 de ani ca director. Că ce rol a putut îndeplini în acest timp, ce influență a avut asupra elevilor săi, și-o poate închipui oricine.

Dar mai pe sus de toate, dovadă sigură despre activitatea sa didactică au rămas manualele de școală compuse de el, anuarele publicate de el în calitate de director, actele rămase de el din timpul cât a stat în fruntea școlii cu a cărei conducere a fost încredințat. Toate aceste oglindesc spiritul său mare, ideile sublime cari l-au frământat mintea și sentimentele cari l-au încălzit inima. De aceea noi, generația de azi avem datoria sfântă de a pleca genunchii noștri cu adâncă venerație, în fața memoriei lui Cipariu și de a exprima recunoștința noastră față de el, lăsându-ne în toate acțiunile noastre conduși după exemplul său numai de iubirea de lege, de limbă și de neam. În felul acesta vom cinști pe marele Cipariu după vrednicie, iar el de pe platurile nemuririi ne va binecuvânta din neam în neam.

nului în ordinul sf. Benedict, 22 împărați, 10 împărătese, 46 regi, 50 regine și 224 principii.

Sunt cifre cari grăiesc dela sine. Ceeace înseamnă că un trecut așa de glorios nu va putea avea decât un viitor de aur. Care de altfel se realizează zi de zi. E destul a vizita mănăstirile acestor crini ai lui Isus pentru a te convinge. Între cari excelează Montecassino, întemelată chiar de sf. Benedict. Așezată pe înălțimile muntelui, își face impresia că e locul unde divinitatea din lumea transcendentală se coboară pentru a-și manifesta voința creaturilor.

Intrat în mănăstire, impresia devine realitate. De un lucru te asiguri: că acești crini ai lui Isus au ascultat în toată vremea tainicele șoapte divine în decursul ceasurilor sfinte de rugă, ori în decursul diferitelor ocupații, exactii mergând până la pedanterie întru respectarea regulii sfinte cristalizată de veacuri: „*Ora et labora*”. Au știut un lucru și rugăciunea într'o armonie perfectă dându-se exemple vii atât lumii bisericesti cât și lumii laice. Poarta raiului e deschisă ambelor strane. Dar cu o condiție: fiecare la locul lui să-și facă datoria. Montecassino te învață așa ceva. În centrul mănăstirii e biserica; focarul de viață sufletească și izvorul inepuisabil a forțelor benedictine. Iar înaintea casei sfinte e o curte în jurul căreia sunt eternizați, prin trăsături arhitectonice, binefăcătorii benedictinilor.

Pe de o parte papii: sf. Grigore cel Mare, Grigoriu II, Zscharie, Victor III, Benedict XIII, Benedict XIV, cu deviza „*Ora*”; iar de altă parte împărații (domnitorii): Ferdinand I, Borbonio, Carol III Borbonio, R. Gaiscardo, Lotar III și Carol cel Mare, cu deviza „*Labora*” ca apoi ambele părți să se încheie la ușa bisericii cu cei mai mari binefăcători, părinții sf. Benedict: tată Anicio Eutropiu cu inscripția: „*Benedictus*”, filius meus (Judel XVII); și mama Abbondanța, cu inscripția: „*Benedictus* fructus ventris mei, (Deut. XXVIII). Cu adevărat o expresie benedictină, unind imperiul cu biserica la colaborare frățescă și prietenească prin deviza: „*ora et labora*”.

Un pas încă făcut și ești în biserica ce e de o splendoare nemăpomenită. Acea plastică, acelea mozaicuri, pietri etc., produse de muncă chibzuită și statornică a robilor lui Isus îți vorbesc ca un fir fermecător, ridicându-ți mintea la contemplarea frumuseților cerești, sufletul adăpându-se la izvorul de apă vie, stând și admirând înțelepciunea divină: „*Quis sicut Dominus Deus moster, qui in altis habitat*” (ps. 112, 5), ca apoi la ridicarea ochilor să-ți plimbi privirea asupra maestroselor figuri benedictine — din grotlele păreților — papii: Gelasia II, Urban V, Leo V, Leo IX, Greg. IV, Ștefan IV, Zacharia, Agatto, etc. și regii cari au înlăturat purpura îmbrăcând rasa, ca: sf. Rachiș — rex Longobardorum, Carolus, rex Germanorum, ș. a.

De unde urmează coborârea în criptă. Și aici ce să vezi? Prima inscripție bătătoare la ochi e următoarea:

„*Carolus I Rumentae Rex*”. Ce bucurie pentru un cleric de pe platurile Daciei, întâlnind numele primului rege al țării sale trecut cu litere de aur într'o altă serie de binefăcători a acestei oaze sfinte! Și cărui îi sună și o adoua inscripție: „*Benedicti erant qui aedificaverunt te*”. Iudată apar apoi două frumoase statue din lemn de cedru, a sf. Benedict și a sororii sale sf. Scolastica, încoronați cu o splendidă inscripție: „*Exultabunt sancti in Gloria... Memoria illorum in benedictione*”. Iar pentru sf. Benedict se mai adaugă: „*Hic scripsit S. Regulam et ore et exemplo docuit*”.

Ce să mai zic de celelalte nenumărate obiecte de valoare științifică, literară, manu-

scrise, codici, etc.? Amintesc doar că biblioteca numără 20.000 volume. Intre codicii de măriri colosale se găsește și un volum de formatul unui timbru. E o scrisoare a lui Galileo Galilei către Cristina de Lorena, și din care citim: omnium mathematicum ignari sint, Tamen de illo iudicium assumunt, propter aliquem locum Scripturae...

Am redat câteva impresii prin puține cuvinte, în dosul cărora se ascund o mulțime de vizuiri. Intreaga vizită mi s'a părut o odihnă la umbra mănăstirilor.

Soarele se ascunde sub deal, iar eu îl urmăresc calea. Totul pare în umbră, afară de locașul sfânt de pe munte ce arunca raze de lumină în diferite părți, cari însă măriau nostalgia celui ce se depărta.

A. Todea.

Congresul învățătorilor. Asociația generală a învățătorilor și-a ținut congresul anual la Oradea, în 5 și 6 Septembrie c. Prin numărul excepțional de mare al participanților — gazetele vorbesc de 4000 — și prin spiritul care a stăpânit, congresul a fost o puternică manifestație românească în acel oraș de graniță, de unde cuvântul rostit se aude îndată la Budapesta.

Tocmai de aceea, a fost binevenită entuziasma afirmare a voinții noastre neatrămutate de a nu ceda niciodată, nimănui, nici o brazdă din pământul sfânt al țării noastre. În chip deosebit nu din pământul Bihorului scaldat în atâta sânge de eroism românesc. — Ținem să remarcăm însă și un alt punct luminos al congresului. Au fost primite cu bucurie, în marea adunare, saluturile bisericilor românești, tălmăcite prin grațul P. S. ep. N. Popovici și Păr. canonic A. Maghiar, cari au subliniat amândoi legătura indisolubilă dintre biserică și școală, precum și necesitatea absolută de a crește generațiile de copii din școală în spiritul credinței lui Hristos. Și când s'a cerut păstrarea neștirbită a drepturilor politice pentru învățător, între cari acela de a putea fi ales în consiliile comunale, au fost cuprinși în acest postulat și preoții, accentuându-se de către însuși președintele, d. Toni, că preotul cu învățătorul împreună sunt conducătorii firești ai satelor. Semne bune aceste și bune prevestiri pentru colaborarea mai armonică dintre preot și învățător. Le remarcăm aici cu bucurie.

Ne-am bucura, deasemenea, dacă ar fi încununată de izbândă și alte postulate formulate în congres. Acela, de ex., de a se elimina cu totul amestecul politicianismului din viața școlii. Și acela de a se ridica prestigiul învățătorului și a i-se asigura existența materială. Într'adevăr, cu un salariu de 2200 lei nu se poate imagina un apostolat cultural ca cel reclamat de nevoile satelor noastre. Congresul a cerut salariu minimal de 4000 lei pentru învățătorul începător. Sumă care, pentru scumpețea crescândă de azi, nu se poate numi de loc exagerată. De sigur, ca să se ajungă aici, ar trebui reformat serios întreg sistemul de salarizare al funcționarilor publici. Dar aceasta este o veche problemă și o reformă de neînălțurat și din multe alte considerațiuni. — Să se facă, prin urmare.

Ucrainenii și Papa. Brutăriile din orașele Sovietei au căpătat ordin de pe acum ca de Paștile anului viitor să nu mai cuteze a face cozonaci pascali. Celor ce vor trece peste acest ordin li-s'a pus în vedere o pedeapsă de 1000 ruble, ori șase luni temniță. Mujicii din Ucraina însă nu se împacă ușor cu așa ceva. Ei doresc biserici deschise, slujbe sfinte și res-

pect față de obiceiurile creștine bătrâne și bune. Cei din Kolhozul »Krasnaja Salja« (Aurora Roșie), după cum e informată revista »Keleti Egyhás« (Nr. Sept.-Oct. c.) au spus ceva ce nu s'a mai pomenit până acum: ei vreau să se ducă la Sfântul Părinte, ori dacă asta nu li-se îngăduie, atunci cel puțin să li-se permită să-și câștige chipul lui. — De sine înțeles că în cercurile sovietice o dorință ca aceasta a stârnit și indignare și îngrijorare.

Știri mărunte

Vizită înaltă. Marți în 7 Septembrie c. a intrat în țară, prin punctul de graniță Fimboalia, Eminența Sa Cardinalul EUGEN TISSERANT. Fără vreo misiune specială și călătorind fără alaiul oficial al rangului său, înaltul Prelat vine în România ca un vechiu prieten al neamului nostru și mare sprijinitor al bisericii noastre unite cu Roma, pe care o cunoaște perfect de bine în urma situației sale de conducător al Congregației Orientale. În cele câteva săptămâni câte le va petrece la noi marele Preot și savant va avea prilejul să vadă toate centrele importante ale vieții noastre bisericesti. Neamul întreg, și biserica noastră în special, îl primesc cu inima larg deschisă și, cu sentimente de recunoștință bucurie. Tâlcuind simțirile tuturor, »Unirea« îi urează bun sosir Celui ce vine la noi în numele Domnului!

Personale. Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc a numit pe prof. Dr. Coriolan Suciu director al Școlii Normale de băieți, iar pe păr. Dr. Liviu T. Chinezu, prof. de religie, l-a numit subdirector la aceeași școală. — Felicitările noastre!

Moartea card. Bisleti. Luni seara, în 30 August c., s'a stins din viață la Roma, card. Gaetano Bisleti, de fericită pomenire. Ilustrul defunct s'a născut la 21 Martie 1856 în Veroli; a fost hirotonit în 1878; e creat cardinal în 1911. Sfârșitul vieții îl află și așa, la o vârstă atât de înaintată, în slujbe grele și cu mari răspunderi: Prefect al Sacrei Congregații a Seminarilor și Universităților; Mare cancelar al Universității Gregoriene și al Institutului de Muzică Sacră; ca președinte al Academiei »San Tomaso d. Aquino« ș. a., mai făcând parte și din conducerea Sacrelor Congregații: a S. Oficiu, Consistorială, a Sacramentelor, a Conciliului, a Călugărilor, a Riturilor, a Afacerilor Bisericești Extraordinare, etc. — Caracteristic pentru mentalitatea și puterea de voință și de muncă a defunctului: în calitate de canonic nu pregetă să s'apuce de grele studii de drept la S. Apolinare, pe cari le termină strălucit. Cum a terminat orice lucru de care s'a apucat.

Locale. Marța viitoare, de Înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală păr. Augustin Folea, dir. cancelariei mitropolitane, iar Duminica ce-i urmează va predica păr. Eugen Bucur, prof. la liceul de băieți.

Misiuni populare. În zilele de 26—30 August c. Preacuv. Sa P. Lucian Pop, egumenul mănăstirii Moiseiului, a ținut sfinte misiuni populare în Archid-ul păr. Patriciu Tatar. S'au mărturisit și cuminecat cu acest prilej 830 persoane. La ascultarea spovedaniilor au dat ajutor și Frații în Hristos: protop. Dionisiu Decei-Teaca; T. Hossu-Milaș; Aron Ignat-Ocnița; I. Brânzeu-Orosiaia; I. Moldovan-Budurleni; I. Lungu-Stupini; I. Morar-Pinticu. În ziua de încheiere venind și multă lume din vecini — erau la 4000 suflete — sf. slujbă a trebuit să se țină în liber.

Protestul bisericilor protestante germane. Agenția »Rador« aduce știrea că, Tipografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

în 5 Aug. c., de pe aproape toate amvoanele bisericilor protestante din Germania s'a dat cetire unui manifest de protestare împotriva măsurilor luate de actualul guvern al Reichului privitor la cultul religios. În acest manifest se declară că bisericile protestante recunosc autoritatea statului, dar nu-i pot da ascultare atunci, când vrea să intervină într'un domeniu ce nu-i aparține.

Libercugetătorii din Palestina și »Bezbojnicii«. Președinția federațiilor ateistice din Bolșevicia a luat hotărârea să promoveze din răspuneri dezvoltarea grupului destul de restrâns al libercugetătorilor din Palestina. În acest scop i-a invitat să-și deie și aceștia adevzunea la internaționala celor »Fără Dumnezeu« (Bezbojnicii). Chemarea însă a sunat în pustiu, pentru că, după cum e informată agenția »Kipa«, libercugetătorii din Palestina se tem că legăturile prea strânse cu comunismul, departe de a le fi spre folos, mai de grabă le-ar fi păgubitoare.

Statistică dezolantă. După ultimele date statistice oficiale, în vremile din urmă în Bulgaria numărul sinuciderilor a tot crescut. Așa, pe când în 1930 s'au înregistrat 673 cazuri de sinucidere, în 1932 au fost 728, în 1934 numărul s'a urcat la 890, iar în 1936 a atins mii. Cam 70% de sinucigași îl dau persoane în vârstă de 17—35 ani. Cele mai multe cazuri sunt provocate de motive pasionale. Motivele economice vin numai pe al doilea plan. »Din motive politice — constată statistica — nu s'a dat nici un caz de sinucidere«.

† **Gregoriu Sârbu**, inginer agronom, prof. și dir. al Școlii de Agricultură din Turda s'a stins din viață la 9 Sept. c. în anul 36 al vieții sale cinșite. — În veci pomenirea lui!

Aviz

Comandați orice obiecte bisericesti dela cel mai vestit **Magazin** de odoare bisericesti: Clopote de orice mărime, din cel mai bun material, cu garanție pe mai mulți ani; Candelabre de bronz; Cruci argintate, toate fabricație proprie. Odăjdii sfinte, cu prețurile celea mai solide, dela 3200-4000-4500-5000 Lei, un rând complet; Potire; Cădelnițe; Prapori din postav și mătasă, dela 1200 Lei în sus.

Vasile Hoza

12-? Sibiu, Piața Principele Carol Nr. 6

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

foșt

SCHIEB & KAUNTZ
Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu, eșuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă